

عنوان مقاله

جهت شرکت در بیست و یکمین کنفرانس سیاست‌های پولی و ارزی :

« بررسی آخرین تحولات اقتصاد کشور در سال ۱۳۸۹ »

دکتر حسین قضاوی

(معاون اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)

اردیبهشت ۱۳۹۰

فهرست مطالب:

- ۱ - چکیده..... ۱
- ۱- مقدمه ۲
- ۲- تحولات بخش واقعی..... ۲
- ۳- تحولات بخش مالی و قیمت‌ها ۱۸
- ۴- تحولات بخش خارجی اقتصاد ۲۳
- ۵- تحولات بخش پولی و اعتباری ۲۴
- ۶- جمع بندی و توصیه‌های سیاستی ۳۰

باسمه تعالی

عنوان مقاله :

بررسی آخرین تحولات در اقتصاد کشور در سال ۱۳۸۹

چکیده:

تحولات اقتصادی و اطلاع از چگونگی روند آن همواره از موضوعات کلیدی و مورد علاقه اقشار مختلف جامعه از جمله سیاست‌گذاران، دانشگاهیان، محققان، بنگاه‌های اقتصادی و غیره می‌باشد؛ چرا که تحولات متغیرهای اقتصادی ترسیم‌کننده جهت و مسیر آینده اقتصاد کشور و رفاه اجتماعی است. مروری بر تحولات حاصل شده در حوزه اقتصاد کلان کشور طی دوره‌ها و سال‌های مختلف می‌تواند سیاست‌گذاران را در درک موقعیت فعلی و تصویر نمودن چهره اقتصادی کشور برای سال‌های آتی کمک نموده و متضمن موفقیت و پیشرفت در انجام مطالعات و بررسی‌های کارشناسی از سوی جوامع علمی کشور باشد. بر این اساس در این مقاله تلاش می‌شود ضمن مروری بر آخرین عملکرد اقتصاد کلان کشور در حوزه‌های مختلف از جمله بخش‌های واقعی، مالی، خارجی و پولی کشور، مهمترین تحولات اقتصادی کشور در سال ۱۳۸۹ به همراه علل آن مورد بررسی قرار گیرد. بدین منظور در بخش واقعی به مبحث رشد اقتصادی و بخش‌های تشکیل دهنده آن و بازار نیروی کار، در بخش مالی به وضعیت بودجه عمومی دولت، شاخص قیمت‌ها و بازار سرمایه، در بخش خارجی به وضعیت تراز پرداخت‌ها و تحولات صادرات و واردات و در بخش پولی به سیاست‌های پولی و اعتباری، تحولات نقدینگی و اجزای تشکیل دهنده آن و نیز سایر متغیرهای پولی و اعتباری و تحولات بانکی کشور پرداخته می‌شود و در نهایت جمع‌بندی و توصیه‌های سیاستی لازم‌ارایه خواهد شد.

کلید واژه: تحولات اقتصادی، عملکرد بخش واقعی، عملکرد بخش خارجی، عملکرد بخش مالی، عملکرد

بخش پولی.

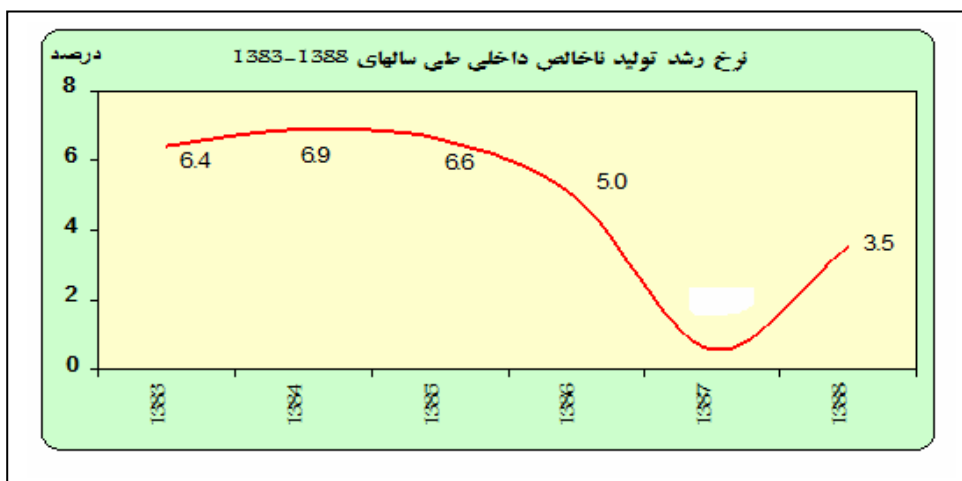
«بررسی آخرین تحولات در اقتصاد کشور در سال ۱۳۸۹»

مقدمه

هر سال در کنفرانس سیاست‌های پولی و ارزی جمعی از اساتید دانشگاهی، مسئولان اجرایی، کارشناسان دستگاه‌های اجرایی و دانشجویان دکتری و فوق لیسانس گرد هم می‌آیند تا چالش‌های بازار پول را از منظر کارشناسی مورد بررسی قرار دهند. این توقع بجا هم در این جمع هست که مروری بر تحولات اخیر اقتصادی کشور صورت گیرد. لذا به طور مرسوم هرساله ارائه گزارشی از وضعیت اقتصادی کشور یکی از محورهای این نشست بوده است. فرض گوینده این است که بحث‌ها در یک فضای کارشناسی انجام می‌شود و بدیهی است آنچه در این مقاله ارائه می‌گردد، نمی‌تواند بدون توجه به تحولات اقتصادی در فضای بین‌المللی مورد تحلیل واقع شود. به عبارت دیگر، اصولاً "تحلیلی مطلوب و مفید است که عوامل خارجی موثر بر اقتصاد کشور را نیز مد نظر قرار دهد. همچنین باید اشاره نمود که بروز چرخه‌های تجاری در تمام اقتصادها امری طبیعی است و نوسان در رشد اقتصادی کشورها الزاماً نمی‌تواند حکایت از نقطه ضعف دستگاه‌های اجرایی متولی باشد. به ویژه در کشورما که بخش‌هایی نظیر بخش کشاورزی شدیداً تحت تاثیر تحولات جوی است. آنچه در این مقاله در خصوص عملکرد اقتصادی کشور و تحولات زیر بخش‌های آن از سمت عرضه و تقاضا بیان می‌شود، جنبه برآورد مقدماتی دارد. از مخاطبین توقع داریم که این محدودیت را در تحلیلهای خودشان مورد توجه قرار دهند. از عموم رسانه‌ها هم انتظار داریم مسئولیت حرفه ای و امانت داری را رعایت کنند. چنانچه نقل قولی می‌کنند محدودیتها و قیود این تحلیل را هم یادآور شوند.

۱- تحولات بخش‌های واقعی اقتصاد در سال ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸

در سال ۱۳۸۷، سرمازدگی و خشکسالی موجب شد بخش کشاورزی با ۱۱,۳ درصد افت مواجه شود. بخش نفت هم از یکسو مقید بود سهمیه بندی اوپک را رعایت کند از سوی دیگر با توجه به افزایش قیمت نفت، نیازی به تولید بیشتر، ملموس نبود لذا تولید نفت هم ۲,۰ درصد افت داشت. در مقابل، صنایع و معادن با رشد مثبت و خدمات هم 2.0 درصد رشد کرد. برآیند این تحولات همراه با اثرات رکود جهانی بر اقتصاد داخلی موجب شد، نرخ رشد اقتصادی در سال ۱۳۸۷ اندک باشد.

در سال ۱۳۸۸ رکود جهانی تشدید شد و رشد اقتصاد جهانی ۰,۵- درصد شد. علیرغم این تحولات پیرامونی، اقتصاد ایران مسیر رونق خود را بازیافت و نرخ رشد اقتصادی به نرخ رشد تولید بالقوه و بلند مدت نزدیک شد. همانطور که در جدول مربوط ملاحظه می شود اقتصاد جهانی با یکسال تاخیر وارد این فرآیند بهبود شد و در سال ۲۰۱۰ رشد ۵ درصدی را تجربه کرد و پیش بینی می شود در سال جاری ۴,۴٪ و سال ۲۰۱۲ نیز ۴,۵٪ رشد کند گرچه هنوز از نرخ بیکاری شدید رنج می برد.

وضعیت متغیرهای اقتصادی عمده در جهان (درصد)

پیش بینی ۲۰۱۲ (۱۳۹۱)	پیش بینی ۲۰۱۱ (۱۳۹۰)	۲۰۱۰ (۱۳۸۹)	۲۰۰۹ (۱۳۸۸)	۲۰۰۸ (۱۳۸۷)	
۴/۵	۴/۴	۵/۰	-۰/۵	۲/۹	نرخ رشد اقتصادی
۱/۷	۲/۲	۱/۶	۰/۱	۳/۴	نرخ تورم اقتصادهای پیشرفته
۵/۳	۶/۹	۶/۲	۵/۲	۹/۲	نرخ تورم اقتصادهای در حال توسعه
۶/۹	۷/۴	۱۲/۴	-۱۰/۹	۲/۷	نرخ رشد تجارت بین الملل (کالا و خدمت)

در سال ۱۳۸۸، اقتصاد ایران با اقدامات حمایتی پولی-مالی مساعدی همراه شد. بخش کشاورزی هم با بیش از ۲۷ واحد درصد بهبود، از ۱۶,۴٪ رشد برخوردار شد. بخش خدمات هم وضعیتش بهتر شد و ۳,۲٪ رشد کرد. بخش صنعت هم از رشد ۴ درصدی برخوردار گردید که در مقایسه با سال قبل از بهبود نسبی برخوردار بود. بر این اساس محققین و کارشناسانی که در تحقیقات و برنامه ریزیهای خود نیاز دارند برآوردی از نرخ رشد اقتصادی را برای سال ۱۳۸۸ بکار گیرند، به نظر می رسد عدد ۳,۵ درصد برای کل اقتصاد، و

عدد ۴,۳ درصد برای تولید ناخالص داخلی بدون نفت عدد مناسبی باشد. البته برآوردهای نهایی یا قطعی توسط بانک مرکزی یا مرکز آمار متعاقباً اعلام خواهد شد .

رشد تولید ناخالص داخلی بر حسب فعالیت‌های اقتصادی (درصد)

سال ۱۳۸۸ (مقدماتی و برآوردی)	سال ۱۳۸۷ (مقدماتی)	به قیمت‌های ثابت ۱۳۷۶
16.4	-11.3	گروه کشاورزی
-3.7	-2.0	گروه نفت
1.9	4.6	گروه صنایع و معادن
3.2	2.0	گروه خدمات
3.5	اعلام پس از قطعیت	تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه
4.3	اعلام پس از قطعیت	تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه (بدون نفت)

در سال ۱۳۸۸، از نظر سهم در رشد، به نظر می‌رسد، بخش کشاورزی، با ۱,۹ واحد درصد، رتبه اول را دارد. پس از آن، بخش خدمات با ۱,۷ واحد درصد و گروه " صنایع و معادن " با ۰,۵ واحد درصد در تحقق رشد اقتصادی نقش داشته‌اند.

سهم فعالیت‌های اقتصادی در رشد تولید ناخالص داخلی (واحد درصد)

سال ۱۳۸۸ (مقدماتی و برآوردی)	به قیمت‌های ثابت ۱۳۷۶
1.9	گروه کشاورزی
-0.4	گروه نفت
0.5	گروه صنایع و معادن
1.7	گروه خدمات
3.5	تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه

از سمت تقاضای کل نیز در سال ۱۳۸۸، بجز "بخش تشکیل ناخالص سرمایه"، عموم اجزای تقاضای کل رشد مثبتی را تجربه کرده‌اند. البته علی‌رغم رشد مناسب بخش صنعت در سال ۱۳۸۸، بخش ساختمان به دلیل رکود نسبی حاکم بر فعالیت‌های ساختمانی -که متأثر از افت معاملات مسکن از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ بود- با کاهش مواجه بود. اما با اهتمام دولت در اجرای طرح

مسکن مهر خوشبختانه از نیمه دوم سال ۱۳۸۸، سطح کل زیربنای پروانه های ساختمانی های صادره در سراسر کشور از سه ماهه سوم سال ۱۳۸۸ به بعد رشد کرد و نمود آن در عملکرد سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ متبلور خواهد شد.

رشد تولید ناخالص داخلی بر حسب اقلام هزینه نهایی (درصد)

سال ۱۳۸۸ (مقدماتی و برآوردی)	به قیمت های ثابت ۱۳۷۶
۳,۷	مصرف خصوصی
۲,۳	مصرف دولتی
-۱,۷	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
۶,۵	صادرات کالاها و خدمات
-۱,۶	واردات کالاها و خدمات
۴,۵	تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار

۲- تحولات سال ۱۳۸۹

علی رغم بهبود رشد بخش صنعت در سال ۱۳۸۸ در مقایسه با سال قبل، بخش ساختمان به دلیل رکود نسبی حاکم بر فعالیت های ساختمانی -که متأثر از افت معاملات مسکن از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ پدیدار شد- با کاهش رشد مواجه گردید که در کندی بهبود رشد اقتصادی در این سال موثر بوده است. با این وجود با اهتمام دولت محترم در تسریع اجرای طرح مسکن مهر از نیمه دوم سال ۱۳۸۸ و رشد سطح کل زیربنای پروانه های ساختمانی های صادر شده توسط شهرداری های سراسر کشور از سه ماهه سوم سال ۱۳۸۸ به بعد انتظار می رود با بهبود و بازگشت رونق در فعالیت های ساختمانی شاهد بهبود رشد ارزش افزوده بخش مسکن و ساختمان در سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ باشیم؛ در ادامه آخرین وضعیت عملکرد بخش های مختلف اقتصاد در سال ۱۳۸۹ ارائه می گردد.

۲-۱- بخش صنعت و معدن

۲-۱-۱- تحلیل مالی - اقتصادی صورتهای مالی ۱۱۵ شرکت صنعتی و معدنی فعال در بورس

در این بخش عملکرد ۱۱۵ شرکت که در حوزه تولیدات صنعتی و معدنی در بورس اوراق بهادار به عنوان نماگر تحولات اقتصادی سال ۱۳۸۹ فعال بودند مورد بررسی قرار گرفته است. این شرکتها، به لحاظ تعداد حدود ۴,۶ درصد از کل کارگاه های بزرگ

صنعتی را در بر می‌گیرند سهم فروش آنها از ستانده "کارگاه های بزرگ صنعتی" و "کل صنعت" به ترتیب حدود ۱۵ و ۱۰ درصد می‌باشد.

به نظر می‌رسد که تحت تاثیر بهبود نسبی فعالیت‌های اقتصادی و خروج از شرایط کسادى سالهای ۸۸-۱۳۸۷ و مجموع اقدامات حمایتی نظام بانکی (به ویژه در سال ۱۳۸۸) و دولت در قالب اعطای تسهیلات با نرخ سود پایین و استمهال بدهی، بنگاه‌ها شرایط کسادى در بخش صنعت و معدن را پشت سر گذاشته اند.

درصد تغییرات اقلام صورت سود و زیان شرکت های بورسی منتخب (هزار میلیارد ریال - درصد)

	درصد تغییر(واقعی)		درصد تغییر(جاری)		نه ماهه		
	1389	1388	1389	1388	1389	1388	1387
فروش	5.9	-4.2	17.7	-3.0	96.8	82.2	84.7
سود ناویژه	24.9	-20	38.8	-19.0	33.0	23.8	29.4
هزینه‌های مالی	14.1	16.0	26.8	17.5	5.2	4.1	3.5
سود (زیان) ویژه قبل از کسر مالیات	40.0	-30.6	55.5	-29.7	26.1	16.8	23.9
مالیات	۵۲,۰	-۳۶	۶۸,۸	-۳۵,۱	(3.2)	(1.9)	(2.9)
سود (زیان) ویژه پس از کسر مالیات	38.5	۳۰-	53.8	-29.0	22.9	14.9	21.0

آمار نشان می‌دهد که فروش شرکتهای منتخب در نه ماهه اول سال ۸۹ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۱۷,۷ درصد (۵,۹ درصد به قیمت های واقعی) افزایش یافته است. این درحالی است که ارزش فروش این شرکت ها در نه ماهه اول سال ۸۸ نسبت به دوره مشابه سال قبل ۳,۰ درصد (۴,۲ درصد به قیمت های واقعی) کاهش داشت. این وضعیت مبین بهبود درآمد واقعی بنگاه های تولیدی مورد بررسی در نه ماهه سال ۱۳۸۹ در مقایسه بامدت مشابه سال قبل می باشد.

بررسی تغییرات سود ناویژه در دوره های مورد بررسی نشان می دهد مقدار این مولفه به قیمت های واقعی در نه ماهه اول سال ۸۹ نسبت به دوره مشابه سال قبل حدود ۲۴,۹ درصد افزایش داشته است در حالی که این مولفه در نه ماهه اول سال ۸۸ نسبت به دوره مشابه سال قبل از آن ۲۰,۱ درصد کاهش یافته بود.

تغییرات رقم سرفصل هزینه مالی در دوره های مورد بررسی نشان می دهد هزینه کارمزد و سود تسهیلات بانکی در نه ماهه اول سال ۸۹ نسبت به دوره مشابه سال قبل معادل ۲۶,۸ درصد افزایش یافته است. با توجه به رشد محدود ۸,۵

درصدی مانده تسهیلات دریافتی کوتاه مدت و بلندمدت بنگاه های مورد مطالعه در نه ماهه سال ۱۳۸۹ نسبت به مدت مشابه سال قبل، افزایش هزینه های تامین مالی در سال ۱۳۸۹ را می توان به گرایش بانکها به اعطای تسهیلات در قالب عقود غیرمبادله ای (مشارکتی) و در نتیجه رشد هزینه کارمزد و سود تسهیلات بانکی نسبت داد.

در نه ماهه اول سال ۸۹ مقدار سرجمع "سود ویژه قبل از کسر مالیات" شرکت های مورد بررسی نسبت به دوره مشابه سال قبل ۵۵,۵ درصد رشد نشان می دهد در حالیکه این رقم در نه ماهه سال ۸۸ نسبت به دوره مشابه سال ماقبل آن ۲۹,۷ درصد کاهش یافته بود. تحولات "سود ویژه بعد از کسر مالیات" برای دوره های متناظر گویای آن است که مقدار سود ویژه بعد از مالیات برای شرکت های مورد بررسی به ترتیب ۵۳,۸ درصد افزایش و ۲۹,۰ درصد کاهش یافته است.

۲-۱-۲- تولیدات منتخب و مانده تسهیلات

در نه ماهه اول سال ۱۳۸۹ تولیدات پتروشیمی با ۲۰,۷ درصد افزایش نسبت به مدت مشابه سال قبل به ۲۹ میلیون تن رسید. در حالی است که نرخ رشد تولیدات پتروشیمی در مدت مشابه سال قبل ۱۰,۲ درصد بود. همچنین حجم صادرات و فروش داخلی محصولات پتروشیمی به ترتیب از ۲۵,۱ و ۱۲,۹ درصد رشد نسبت به مدت مشابه سال قبل برخوردار گردیدند که در مقایسه با رشد های ۷,۲ و ۰,۵ درصدی دوره مشابه سال قبل رشد مناسب تری را نشان می دهد. رشد قابل ملاحظه حجم فروش داخلی محصولات پتروشیمی موید بهبود تولید در صنایع پایین دستی پتروشیمی از جمله صنایع لاستیک، پلاستیک و پلیمر می باشد.

عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی

در صد تغییر		نه ماهه اول			
1389	1388	1389	1388	1387	
20.7	10.2	28880	23934	21723	تولید (هزار تن)
					صادرات
25.1	7.2	11649	9310	8682	مقدار (هزار تن)
59.5	-28.4	7326	4593	6416	ارزش (میلیون دلار)
					فروش داخلی
12.9	0.5	5230	4631	4609	مقدار (هزار تن)
42.9	-15.3	36580	25590	30217	ارزش (میلیارد ریال)

ماخذ: گزارش عملکرد شرکت ملی صنایع پتروشیمی

طی نه ماهه اول سال ۱۳۸۹ تعداد ۱۱۷۲,۷ هزار دستگاه انواع خودرو (شامل خودروهای سبک و سنگین) در کشور تولید شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۵,۳ درصد رشد داشت که در مقایسه با رشد ۱۰,۰ درصدی در نه ماهه اول

سال ۱۳۸۸ در سطح بالاتری قرار دارد. در دوره مورد بررسی حدود ۸۴,۵ درصد از خودروهای تولیدی در کشور به خودروهای سواری اختصاص داشت.

درصد تغییر		عملکرد صنعت خودرو			عملکرد
۱۳۸۹	۱۳۸۸	نه ماهه اول			
		۱۳۸۹	▲۱۳۸۸	▲۱۳۸۷	
۱۵/۳	۱۰,۰	۱۱۷۲/۷	۱۰۱۷/۰	۹۲۴/۷	تولید انواع خودرو سبک و سنگین
۱۶/۶	۱۲/۹	۹۹۱/۵	۸۵۰/۱	۷۵۳/۲	تولید خودرو سواری

ماخذ: گزارش‌های ادواری ساپکو

خالص مانده تسهیلات اعطایی نظام بانکی و موسسات اعتباری غیربانکی به بخش صنعت و معدن در پایان آذر ۱۳۸۹ به ۵۱۰,۸ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که از رشد ۱۰,۰ درصدی نسبت به پایان اسفند ۱۳۸۸ برخوردار بود. سهم بخش غیر دولتی صنعت و معدن از کل تغییر در مانده تسهیلات اعطایی نظام بانکی به کل اقتصاد در نه ماهه اول سال ۱۳۸۹ معادل ۱۶,۲ درصد بوده است.

مانده تسهیلات اعطایی بانکها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی به بخش صنعت و معدن (هزار میلیارد ریال) (۱)

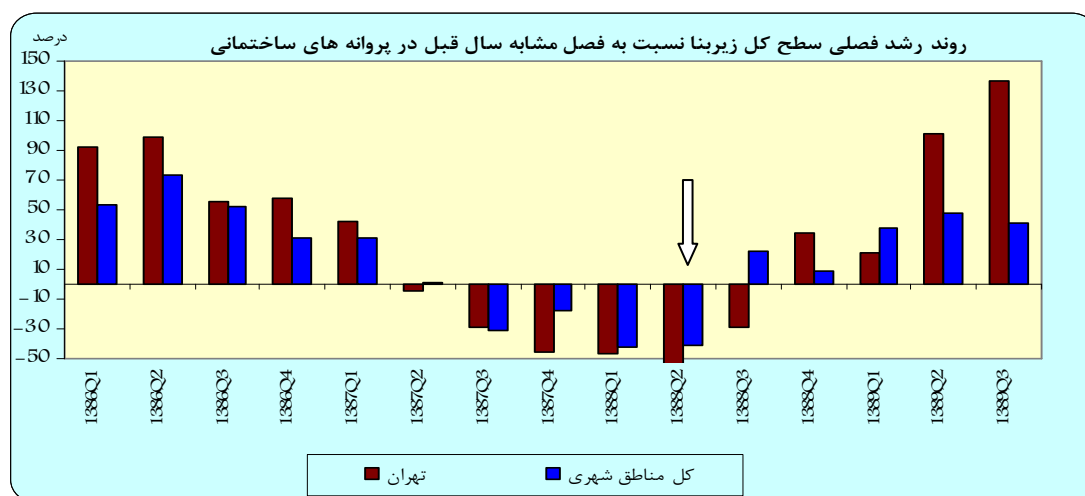
پایان آذر ۱۳۸۹		دوره منتهی به پایان			کل مانده تسهیلات اعطایی
سهم از تغییر در مانده (درصد)	درصد تغییر	تغییر در مانده	آذر ۱۳۸۹	اسفند ۱۳۸۸	
100.0	15.9	307.2	2236.7	1929.4	صنعت و معدن
15.2	10.0	46.5	510.8	464.3	بخش غیر دولتی
۱۶,۲	۱۰,۹	۴۹,۸	۵۰۶,۵	۴۵۶,۷	بخش دولتی
-۱,۱	-۴۲,۹	-۳,۳	۴,۳	۷,۶	سایر بخش‌های اقتصاد
84.8	17.8	260.7	1725.8	1465.2	

۱- بدون احتساب سود و درآمد سالهای آتی است.

۲-۲- تحولات بخش مسکن

به تبع شرایط رکودی که از سه ماهه دوم سال ۱۳۸۷ بر بخش مسکن حاکم شد تعداد پروانه‌های ساختمانی صادر شده در کل مناطق شهری کشور روند کاهشی را تا سه ماهه دوم سال ۱۳۸۸ تجربه نمود؛ لیکن از سه ماهه سوم سال ۱۳۸۸ روند کاهش صدور پروانه‌ها متوقف گردید و از این دوره به بعد شاخص مذکور به عنوان شاخص پیش‌نگر

بخش مسکن از رشد قابل توجهی برخوردار گردیده است. این امر حاکی از بهبود وضعیت شاخص های آغازین تولید این بخش و سپری شدن شرایط رکود نسبی در بخش مسکن است.

آمار پروانه های ساختمانی صادره توسط شهرداری ها در نه ماهه اول سال ۱۳۸۹ (آخرین آمار موجود) حاکی از افزایش تعداد پروانه ها و سطح کل زیربنای طبقات ساختمان های کل مناطق شهری به ترتیب به میزان ۳۵,۰ و ۴۱,۹ درصد است. شاخص های فوق در شهر تهران به ترتیب ۸۹,۹ و ۷۹,۹ درصد رشد نشان می دهد. افزایش آمار پروانه های ساختمانی به عنوان شاخص آغازین تولید، افزایش فعالیت های ساختمانی در سایر مراحل تولید مسکن و بعبارتی افزایش سرمایه گذاری را به دنبال خواهد داشت.

پروانه های ساختمانی صادر شده توسط شهرداری های مناطق شهری

درصد تغییر	نه ماهه اول			
	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	
۳۵,۰	-۲۹,۳	۱۲۵,۹	۹۳,۳	تعداد (هزار فقره)
۴۱,۹	-۲۷,۰	۷۶,۷	۵۴,۱	سطح کل زیربنا (میلیون متر مربع)

ماخذ: اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی

در نه ماهه اول سال ۱۳۸۹ میزان سرمایه گذاری در ساختمان های جدید مناطق شهری، با افزایش ۶,۷ درصدی (به قیمت های جاری) نسبت به دوره مشابه سال قبل به ۲۴۹,۴ هزار میلیارد ریال بالغ گردید. بیشترین میزان رشد سرمایه گذاری مربوط به شهرهای کوچک و متوسط به میزان ۱۲,۰ درصد بوده است.

سرمایه گذاری بخش خصوصی در ساختمان های جدید مناطق شهری (۱)

(هزار میلیارد ریال - درصد)

سهام (درصد)	درصد تغییر		نه ماهه اول سال				
	1389	1388	1389	1388	1387		
18.1	19.7	-2.0	-11.6	45.2	46.1	52.2	تهران
26.1	۲۷,۲	2.6	-6.6	65.1	63.5	67.9	شهرهای بزرگ
55.8	53.1	12.0	0.0	139.1	124.2	124.2	سایر مناطق شهری
100.0	100.0	6.7	-4.3	249.4	233.8	244.3	کل مناطق شهری

ماخذ: اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی
(1) بدون در نظر گرفتن ارزش زمین است.

بررسی سرمایه گذاری در ساختمان های جدید مناطق شهری بر حسب مراحل ساخت (به قیمت جاری) در نه ماهه اول سال مورد گزارش نشان می دهد که سرمایه گذاری در ساختمان های شروع شده و نیمه تمام نسبت به دوره مشابه سال قبل به ترتیب با ۱۹,۵ و ۱۲,۰ درصد افزایش مواجه بوده اند و تنها سرمایه گذاری در ساختمان های تکمیل شده از کاهش ۲۳,۰ درصدی نسبت به دوره مشابه سال قبل برخوردار بوده است.

افزایش سرمایه گذاری در ساختمان های جدید و نیمه تمام انعکاسی از رشد آمار صدور پروانه های ساختمانی است که از چند فصل قبل با رشد همراه شده است. با این وجود متاثر از شرایط کساد فعالیت های ساختمانی در سال ۱۳۸۸ و نیز به دلیل زمانبر بودن ساخت مسکن، آمار واحدهای مسکونی تکمیل شده در این دوره همچنان با کاهش همراه است. بدیهی است با رشد قابل ملاحظه شاخص های آغازین تولید انتظار می رود نتایج مثبت آن در فصول متعاقب در بخش ساختمان های تکمیل شده نیز نمایان گردد.

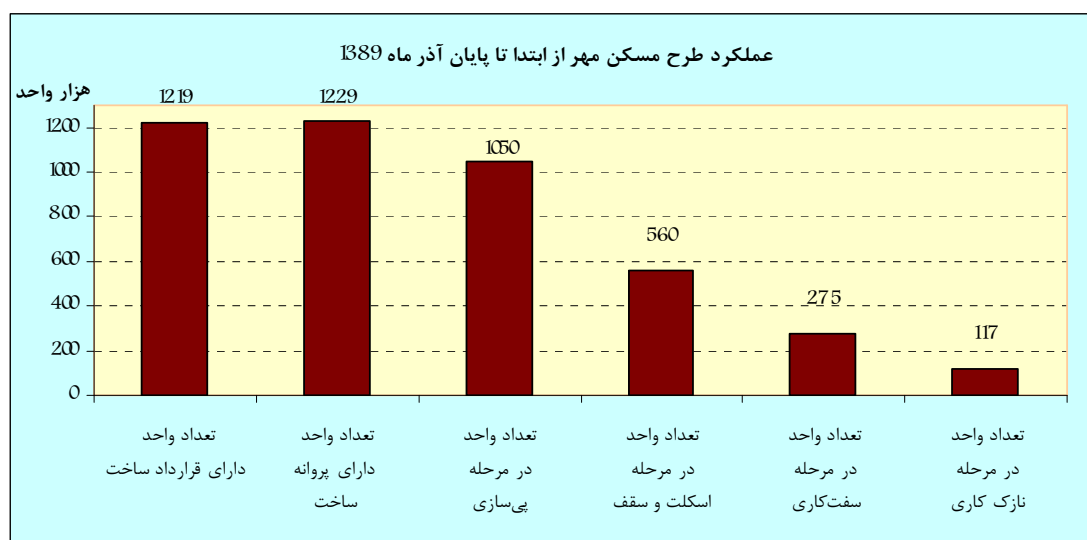
سرمایه گذاری بخش خصوصی در ساختمان های جدید مناطق شهری به تفکیک مراحل ساخت (۱)
(هزار میلیارد ریال - درصد)

سهام (درصد)	درصد تغییر		نه ماهه اول سال				
	1389	1388	1389	1388	1387		
28.1	25.1	19.5	-18.9	70.0	58.6	72.3	ساختمانهای شروع شده
57.1	54.4	12.0	-3.4	142	127.1	131.6	ساختمانهای نیمه تمام
14.9	20.6	-23	19.1	37.1	48.1	40.4	ساختمانهای تکمیل شده
100	100	6.7	-4.3	249	233.8	244	کل مناطق شهری

ماخذ: اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی

۱- بدون در نظر گرفتن ارزش زمین است.

به منظور حمایت از تامین مسکن اقشار کم درآمد، دولت اقدام به اجرای طرح مسکن مهر از سال ۱۳۸۶ نمود. بر این اساس آخرین آمار موجود طرح مسکن مهر حاکی از آن است که در قالب طرح مزبور از ابتدای اجرا تا پایان آذرماه ۱۳۸۹، ۱۲۱۹،۲ هزار واحد مسکونی در کل کشور قرارداد ساخت منعقد شده است. به گونه ای که از این تعداد ۱۰۵۰ هزار واحد مسکونی در مرحله پی سازی و بعد از آن قرار دارد. بر این اساس ۸۶ درصد از کل واحد های دارای قرارداد ساخت، وارد مراحل ساخت مسکن شده اند. شایان ذکر است، از کل واحدهای دارای قرارداد ساخت، ۵۶۰ هزار واحد در مرحله اسکلت و سقف و بعد از آن قرار گرفته اند.

مجموعه اقدامات انجام گرفته در چارچوب طرح مسکن مهر حاکی از عزم و اراده جدی دولت در به ثمر رساندن طرح مزبور می باشد و در این راستا ماموریت تامین مالی طرح نیز بر عهده شبکه بانکی قرار داده شده است. بر این

اساس بانک مرکزی از طریق اعطای خط اعتباری به میزان ۷۰ هزار میلیارد ریال با عاملیت بانک مسکن از طرح مسکن مهر حمایت لازم را نموده است.

همچنین در راستای کمک به تامین مالی طرح مسکن مهر، در سال ۱۳۸۹ مجوز انتشار ۷۰ هزار میلیارد ریال "اوراق مشارکت طرح مسکن مهر" توسط بانک مسکن به تصویب رسید که تا پایان اسفند ۱۳۸۹ مبلغ ۵۱,۴ هزار میلیارد ریال اوراق به فروش رسید. همچنین به موجب بند ۲ این تصویبنامه مقرر گردیده است مبلغ ۶۰ هزار میلیارد ریال از منابع بانک های "ملی، ملت، صادرات، تجارت، رفاه کارگران و سپه" هریک به میزان ۱۰ هزار میلیارد ریال با نرخ ۱۲ درصد و باز پرداخت ۱۵ ساله جهت اعطای طرح مسکن مهر در اختیار بانک مسکن قرار گیرد.

در پایان آذر ۱۳۸۹، مانده تسهیلات پرداختی بانکها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی به بخش غیر دولتی مسکن (بدون احتساب سود و درآمد سالهای آتی) نسبت به پایان اسفند ۱۳۸۸ با ۴۱,۳ درصد افزایش به مبلغ ۵۶۹,۱ هزار میلیارد ریال بالغ گردید.

مانده تسهیلات اعطایی بانکها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی به بخش های مسکن و ساختمان
(هزار میلیارد ریال)

پایان آذر ۱۳۸۹			پایان اسفند ۱۳۸۸		
تغییر در مانده	درصد تغییر	سهم از تغییر در مانده (درصد)	آذر ۱۳۸۹	اسفند ۱۳۸۸	
307.2	15.9	100	2236.7	1929.4	کل مانده تسهیلات اعطایی
166.5	38.4	54.2	600.2	433.7	مسکن و ساختمان
166.8	41.3	54.3	571.1	404.3	مسکن
166.5	41.3	54.2	569.1	402.6	بخش غیر دولتی
0.3	17.7	0.1	1.9	1.6	بخش دولتی
-0.2	-0.8	-0.1	29.1	29.4	ساختمان
-1.3	-6.3	-0.4	19.9	21.2	بخش غیر دولتی
1.1	13.4	0.4	9.2	8.2	بخش دولتی
140.7	9.4	45.8	1636.5	1495.8	سایر بخش ها

ماخذ: اداره اطلاعات بانکی بانک مرکزی

۱- بدون احتساب سود و درآمد سالهای آتی است.

براساس آمار مزبور تا پایان آذر ۱۳۸۹ حدود ۵۴,۲ درصد از کل تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانکها و مؤسسات

اعتباری غیربانکی به کل اقتصاد، به بخش مسکن اختصاص یافته است.

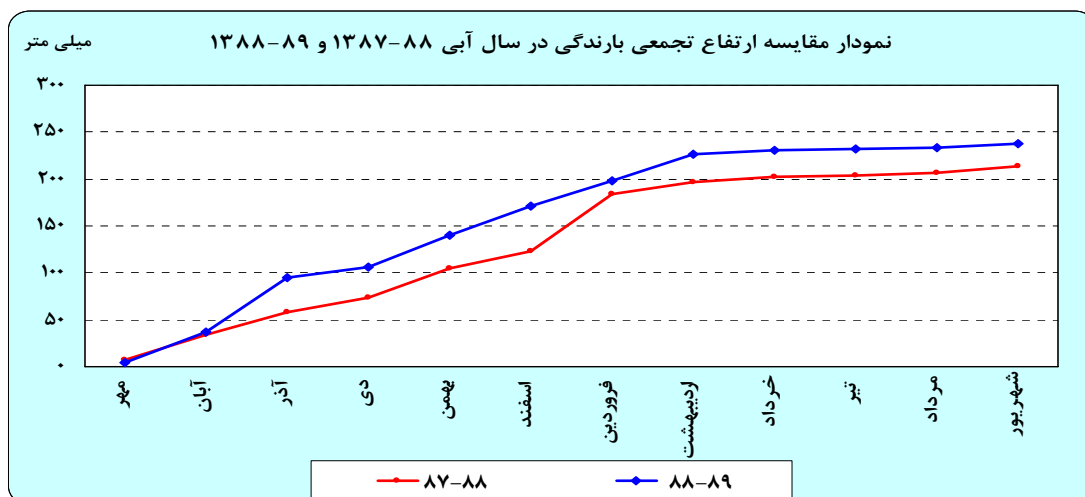
بررسی توزیع تسهیلات اعطایی بانک مسکن برحسب عقود حاکی از آن است که عقد مشارکت مدنی از ۸۳۰,۶ درصد رشد نسبت به سال قبل برخوردار گردید و سهمی معادل ۷۷,۲ درصد از کل تسهیلات اعطایی بانک مسکن را به خود اختصاص داد.

تسهیلات اعطایی بانک مسکن بر حسب عقود (۱) (میلیارد ریال)

سهم درصد		درصد تغییر		نه ماهه اول			
1389	1388	1389	1388	1389	1388	1387	
77.2	42.4	830.6	80.4	167448	17994	9974	مشارکت مدنی
16.0	52.4	56.2	16.5	34782	22261	19110	فروش اقساطی
0.2	0.1	816.7	0	456	50	...	اجاره به شرط تملیک
1.8	0.7	1172.0	7.4	3807	299	279	جعاله
1.3	4.1	59.7	135.3	2770	1734	737	قرض الحسنه
3.1	0.0	0	0	6781	0	0	خرید دین
0.4	0.4	438.2	37.5	804	149	109	سایر
100.0	100.0	410.4	40.7	216848	42488	30208	جمع

۲-۳- بخش کشاورزی

حجم کل ریزش‌های جوی مهرماه لغایت شهریور سال آبی ۱۳۸۸-۸۹ در مقایسه با دوره مشابه سال گذشته ۱۰/۹ درصد افزایش یافته است. لذا انتظار می‌رود که تولید محصولات کشاورزی و به تبع آن ارزش افزوده بخش کشاورزی در سال ۱۳۸۹ نیز رشد مثبت داشته باشد. مطابق برآورد مقدماتی وزارت جهاد کشاورزی، تولید محصولات زراعی حدود ۷۱ میلیون تن پیش بینی گردیده است که در صورت تحقق نسبت به سال قبل حدود ۱۰/۴ درصد رشد خواهد داشت. رشد مزبور در سال قبل حدود ۱۸/۵ درصد بود.

در شش ماهه اول سال ۱۳۸۹ مجموع تولید محصولات دامی (گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر خام و تخم مرغ) با ۵/۶

درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم ۷,۱ میلیون تن رسید.

۴-۲- بخش بازرگانی داخلی

یکی از نماگرهای مهم ادوار اقتصادی، ردیابی معاملات انجام شده در دفاتر اسناد رسمی می باشد. معاملات مزبور در شش

ماهه اول سال ۱۳۸۹ به میزان ۱۲/۲ درصد افزایش داشته است. این امر مؤید بهبود نسبی شرایط اقتصادی و افزایش مبادلات و معاملات

در کشور در سال ۱۳۸۹ می باشد.

وضعیت معاملات ثبت شده در دفاتر اسناد رسمی کشور طی شش ماهه اول سال های ۸۹ - ۱۳۸۷
هزار فقره

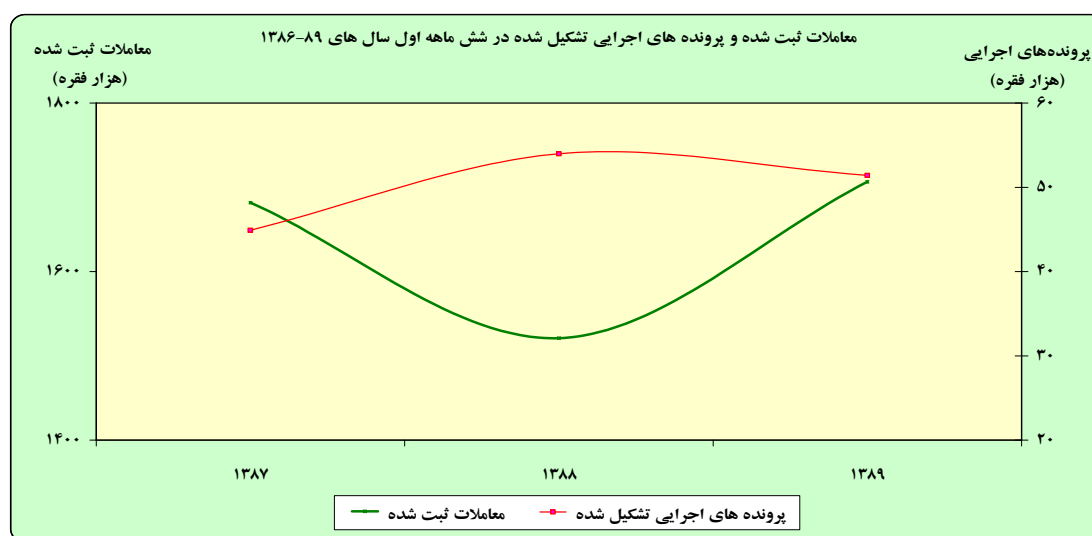
عملکرد	شش ماهه اول سال			درصد تغییر
	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	
جمع معاملات	۱۶۸۱,۹	۱۵۲۱,۲	۱۷۰۶,۶	-۹,۶
معاملات قطعی	۱۵۲۸,۰	۱۳۶۶,۳	۱۴۹۸,۸	-۱۰,۶
معاملات شرطی	۱۴۳,۵	۱۴۱,۷	۱۸۶,۵	-۱,۲
معاملات ذمه‌ای	۱۰,۵	۱۳,۲	۲۱,۳	۲۵,۳
پرونده های اجرایی تشکیل شده	۴۴,۹	۵۴,۰	۵۱,۴	۲۰,۲

مأخذ: اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی

در دوره مورد بررسی، تعداد پرونده های اجرایی تشکیل شده^۱ با ۴/۷ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۵۱/۴ هزار فقره

رسید که این امر می تواند به دلیل ایفای تعهدات مالی طرفین معامله ناشی از اطمینان بیشتر حاکم بر بازار باشد. عملکرد مزبور در سال

قبل نیز به میزان ۲۰,۲ درصد افزایش داشته است.

^۱ پرونده های اجرایی تشکیل شده پرونده ای است که به علت تخلف از انجام تعهدات به استناد اسناد رسمی در اداره ثبت تشکیل می شود.

وضعیت اسناد مبادله شده و برگشت داده شده طی نه ماهه سال های ۱۳۸۷-۸۹

عنوان	نه ماهه سال			درصد تغییر	
	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۹
اسناد مبادله شده ارزش (هزارمیلیاردریال)	۳۵۵۲.۸	۳۲۴۶.۲	۴۴۵۸.۶	-۸.۶	۳۷.۳
اسناد برگشت شده ارزش (هزارمیلیاردریال)	۱۴۹.۶	۱۵۰.۷	۱۹۹.۷	۰.۸	۳۲.۵
درصد اسناد برگشت شده به مبادله شده	۴.۲	۴.۶	۴.۵		
تغییر (واحد درصد)					
ارزش				۰.۴	-۰.۲

مأخذ: اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی

مبلغ و حجم مبادلات انجام شده به صورت اسناد بانکی در اتاق پایاپای کشور از دیگر نماگرهای مالی تبیین کننده وضعیت رونق و رکود اقتصادی می باشد. بر اساس آمار اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران، اسناد مبادله شده در این اتاق طی نه ماهه سال ۱۳۸۹ از نظر مبلغ ۳۷/۳ درصد نسبت به دوره مشابه سال قبل افزایش داشته است؛ همچنین در این دوره، مبلغ اسناد برگشت داده شده نیز نسبت به مدت مشابه سال قبل ۳۲/۵ درصد افزایش داشته است.

بدین ترتیب، نسبت اسناد برگشتی به اسناد مبادله شده از لحاظ مبلغ از ۴/۶ درصد در نه ماهه سال ۱۳۸۸ به ۴/۵ درصد در نه ماهه سال ۱۳۸۹ رسیده است.

علی‌رغم این که در سال ۱۳۸۹ ارزش اسناد برگشت شده با رشد مواجه بوده اما ارزش اسناد مبادله شده نیز افزایش زیادی یافته و سبب گردیده تا نسبت تعداد اسناد برگشتی به اسناد مبادله شده در دوره مورد بررسی کمتر شود.

ارزش سفته و برات فروش رفته در شهر تهران طی نه ماهه سال ۱۳۸۹ نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۲۳/۴ درصد افزایش داشته است. در این دوره، ارزش سفته و برات واخواست شده در شهر تهران نسبت به دوره مشابه سال قبل ۵۴/۴ درصد کاهش داشته است.

وضعیت سفته و برات فروش رفته در شهر تهران طی نه ماهه سال های ۱۳۸۷-۸۹ (میلیارد ریال)

درصد تغییر			نه ماهه سال			عملکرد
۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	
۲۳،۴	۱،۷	-۱۵،۰	۴۲۶،۶	۳۴۵،۸	۳۴۰،۰	سفته و برات فروش رفته
-۵۴،۴	۳۰،۴	-۲،۳	۲۷۸۶،۰	۶۱۰۵،۱	۴۶۸۳،۶	سفته و برات واخواست شده

مأخذ: اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی

در شش ماهه اول سال ۱۳۸۹ تعداد ۳۴۳۶۰ شرکت در کشور به ثبت رسید که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۱/۴ درصد افزایش داشته است. همچنین تعداد شرکتهای داخلی منحل شده در شش ماهه اول سال ۱۳۸۹ بالغ بر ۳۰۵۹ شرکت بود که نسبت به رقم مشابه سال قبل ۰/۸ درصد کاهش نشان می دهد.

بدین ترتیب، خالص شرکتهای ایجاد شده در شش ماهه اول سال ۱۳۸۹ تعداد ۳۱۳۰۱ شرکت بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل بیانگر ۱۲/۷ درصد رشد می باشد.

۲-۵- تحولات بازار کار

بررسی جمعیت فعال در سه ماهه اول سال ۱۳۸۹ موید افزایش ۱/۵ درصدی نسبت به میانگین سال ۱۳۸۸ می باشد. بررسی وضعیت جمعیت فعال از سال ۱۳۸۳ نشان دهنده روند فزاینده آن در سال های گذشته می باشد. بررسی هرم سنی در دو مقطع زمانی ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ نشان می دهد سهم بالایی از جمعیت در محدوده سنی ۲۵-۱۵ سال قرار دارند. بنابراین می توان افزایش جمعیت فعال را در سال ۱۳۹۰ انتظار داشت. ضمن اینکه تعداد دانشجویان و دانش آموزان در مقطع پیش دانشگاهی نیز در سال های اخیر با رشد قابل ملاحظه ای روبرو بوده است که انتظار می رود پس از اتمام تحصیل وارد بازار کار شوند.

وضعیت جمعیت فعال و غیرفعال در دوره ۸۹-۱۳۸۷ (هزار نفر- درصد)

سهم (درصد)	سال		
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۹ (۱)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۶۰۳۰۰	۶۱۲۸۷
۳۹/۰	۳۸/۹	۲۲۸۹۲	۲۳۸۴۱
۶۱/۰	۶۱/۱	۳۷۴۰۸	۳۷۸۵۸

۱- ارقام سال ۱۳۸۹ مربوط به سه ماهه اول سال می باشد و تغییرات آن با توجه به سه ماهه اول سال ۱۳۸۸ محاسبه شده است.
 ماخذ: مرکز آمار ایران.

افزایش نرخ مشارکت به مفهوم افزایش جمعیت فعال و به عبارت دیگر کاهش جمعیت غیر فعال می باشد. بررسی روند سهم شاغلین بخش‌های عمده اقتصادی طی سه سال اخیر حاکی از کاهش سهم بخش کشاورزی در کل کشور می‌باشد. شاغلین بخش کشاورزی از حدود ۵ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر در سال ۱۳۸۴ به ۴ میلیون و ۳۷۰ هزار نفر در پایان فصل بهار سال ۱۳۸۹ رسیده است و در ۶ سال گذشته در حدود ۷۳۰ هزار شغل کشاورزی از دست رفته است که عمدتاً ناشی از افزایش سهم سرمایه به زیان عامل نیروی کار بوده است که همین پدیده موجب تضعیف جبهه تقاضا برای اشتغال شده است. بعلاوه تغییرات ساختار جمعیتی بگونه‌ای بوده است که کشور با شوک عرضه نیروی کار همراه است و با سیاستگذاری‌های معمولی اقتصاد نمی‌توان تعادل در بازار کار را فراهم نمود.

البته در سال ۱۳۸۹ به ویژه از نیمه دوم هدف ایجاد ۱۱۰۰ هزار فرصت شغلی توسط استانداران به تصویب شورای عالی اشتغال رسید. براساس آخرین گزارش از عملکرد مصوبه فوق میزان اشتغال ایجاد شده بیش از ۱۶۰۰ هزار فرصت شغلی برآورد می‌شود که بخش قابل ملاحظه‌ای از آن (حدود ۵۰۰ هزار) مربوط به مسکن مهر می‌باشد. با توجه به رشد آمار دانشجویان در سال‌های قبل (رشد ۱۲۰ درصدی دانشجویان در سال ۱۳۸۶ که در سال ۱۳۹۰ فارغ التحصیل خواهند شد) حتی در صورت تحقق این میزان اشتغال انتظار می‌رود نرخ بیکاری در پایان سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۸ کاهش نیابد. با توجه به تعداد جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر، ۱ درصد افزایش در نرخ مشارکت منجر به فعال شدن حدود ۶۰۰ هزار نفر می‌گردد. این میزان رشد جمعیت فعال در صورت عدم اشتغال منجر به رشد نرخ بیکاری حدود ۲/۵ واحد درصد خواهد شد.

بر اساس مصوبه شورای عالی اشتغال برای سال ۱۳۹۰ ایجاد ۲۵۰۰ هزار فرصت شغلی هدف گذاری شده است که در صورت تحقق آن امید می‌رود نرخ بیکاری در سال مذکور به نحو چشمگیری بهبود یابد.

۳- بخش مالی و قیمت‌ها

۳-۱- بورس

بورس کشور از ابتدای سال ۱۳۸۸ تا پایان سال ۱۳۸۹ با افزایش شاخص‌ها همراه بود. شاخص "کل" سهام در سال ۱۳۸۹ نسبت به پایان سال قبل به میزان ۸۵/۸ درصد افزایش داشت. تعداد سهام داد و ستد شده، در سال ۱۳۸۹، نسبت به سال قبل ۱۹/۰ درصد افزایش داشت. در سال ۱۳۸۹، حدود ۸۱/۶ درصد از کل حجم معاملات در بازار اول و ۱۸/۴ درصد در بازار دوم بورس صورت گرفت. طی دوره مورد بررسی، ارزش سهام داد و ستد شده با ۱۸/۴ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۲۱۸۰۵۵ میلیارد ریال رسید.

شاخص‌های فعالیت بورس اوراق بهادار تهران

درصد تغییرات	سال		شرح
	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
نسبت ۱۳۸۹ به ۱۳۸۸			
۸۵,۸	۲۳۲۹۵	۱۲۵۳۷	شاخص کل
۸۵,۸	۹۴۷۷۶	۵۱۰۰۶	شاخص قیمت و سود نقدی
۱۸,۴	۲۱۸۰۵۵	۱۸۴۱۶۶	ارزش معاملات سهام (میلیارد ریال) تعداد سهام معامله شده (میلیون سهام)
۱۹,۰	۱۰۱۹۱۳	۸۵۶۲۵	تعداد شرکت‌های درج شده
۱,۵	۳۴۲	۳۳۷	ارزش بازار سهام (میلیارد ریال)
۷۱,۳	۱۱۱۵۶۳۶	۶۵۱۴۲۸	

ماخذ: شرکت بورس اوراق بهادار

۳-۱-۱- دلایل رونق بورس در سال ۱۳۸۹

۳-۱-۱-۱- افزایش سودآوری شرکت‌های بورسی

در پایان سال ۱۳۸۹ ارزش جاری سهام ۷۱/۳ درصد نسبت به سال ۱۳۸۸ رشد داشت. نسبت $\frac{P}{E}$ کل بازار (نسبت قیمت به درآمد انتظاری هر سهم) در اسفندماه سال ۱۳۸۹ برابر با ۷/۷ بود که در مقایسه با ماه مشابه سال قبل (به میزان ۵/۸) افزایش داشت. همچنین در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۸ شرکت‌ها سود بیشتری را پیش‌بینی کردند و انتظار می‌رود درصد تحقق سودها در سطح بالا و امسال سود بیش‌تری به سهامداران خود عرضه کنند.

۳-۱-۱-۲- اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در بورس

با اجرای این قانون با استفاده از پتانسیل‌های بورس حدود ۴۰ صنعت در بازار بورس کشور حضور دارد که این مساله در منطقه خاورمیانه بی‌نظیر بوده و هیچ بورسی در منطقه خاورمیانه وجود ندارد که ۴۰ صنعت مختلف در بورس داشته باشد. لذا حضور صنایع

مختلف در بورس، تنوع خوبی را برای سرمایه‌گذاری ایجاد کرده و دامنه انتخاب سرمایه‌گذار را افزایش داده و سرمایه‌گذار می‌تواند هر صنعتی را برای سرمایه‌گذاری انتخاب کند.

۳-۱-۱-۳- بی رونق بودن بازارهای رقیب بورس در اقتصاد کشور

در سال ۱۳۸۹ با توجه به متوسط نرخ تورم سال به میزان ۱۲/۴ درصد، متوسط نرخ بازدهی واقعی سهام، سکه بهار آزادی، اوراق مشارکت و سپرده‌های سرمایه‌گذاری یک ساله بانک‌ها مثبت بود که در این بین، سهام بیشترین میزان بازدهی را داشت.

روند بازدهی بعضی از انواع دارایی‌ها طی سال‌های ۸۹-۱۳۸۷ (درصد)

سال			۱۳۸۳=۱۰۰
۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	
۸۵.۸	۵۷.۴	-۲۱.۰	شاخص کل قیمت سهام
۶.۶	۱۲.۹	۲۸.۸	شاخص قیمت مسکن
۴.۲	۳.۷	۳.۱	قیمت اسمی دلار (بازار رسمی)
-۲.۶	۲.۷	۴.۳	قیمت اسمی یورو (بازار رسمی)
۳۴.۵	۱۷.۸	۱۸.۸	قیمت سکه بهار آزادی (طرح جدید)
۱۶-۱۷	۱۶.۰	۱۸.۰	نرخ سود اوراق مشارکت
۱۴.۰	۱۴.۵	۱۵.۰	بالاترین نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های یکساله بانک‌های دولتی
۱۴.۰	۱۴.۵	۱۷.۳	بالاترین نرخ سود علی‌الحساب سپرده‌های یکساله بانک‌های غیردولتی
۰.۹	۱.۱	۸.۲	شاخص بهای اتومبیل سواری (سمند)
۰.۳	-۲.۲	۹.۸	شاخص بهای اتومبیل سواری (پراید)
۱۲.۴	۱۰.۸	۲۵.۴	نرخ تورم

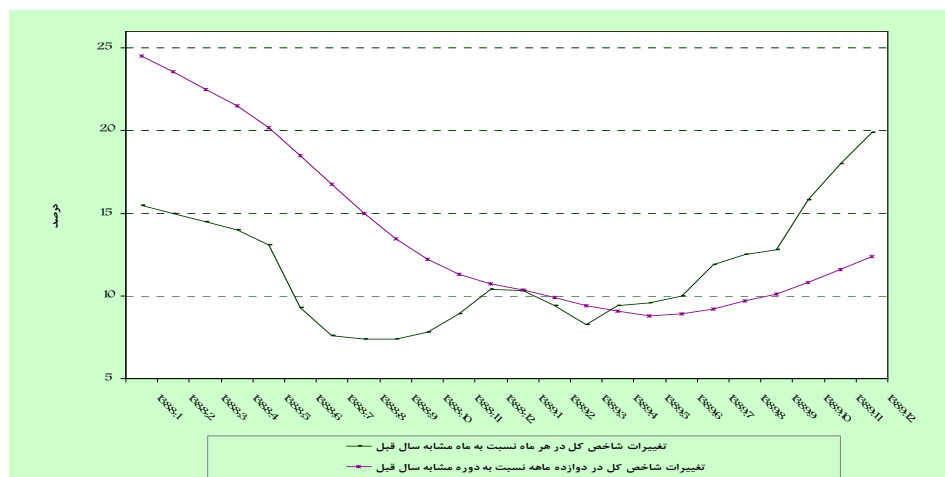
با توجه به اهداف و برنامه‌های بورس در سال ۱۳۹۰، به نظر می‌رسد که بورس تهران در افق سال ۱۳۹۰ با توجه به رشد نرخ تورم، افزایش هزینه‌های عملیاتی شرکت‌ها (از قبیل دستمزدها، انرژی و ...) و تعدیل رشد قیمت مواد خام در سطح جهانی به عنوان عوامل محدودکننده بازدهی مواجه است. از سوی دیگر سیاست‌های انبساطی دولت در کنار رشد نقدینگی و ورود منابع جدید، مهم‌ترین پتانسیل را برای بورس، به منظور حفظ جذابیت و تداوم رشد فراهم می‌آورد. تقابل این عوامل دو گانه و رشد پرشتاب قیمت سهام در دو سال اخیر (که منجر به دو برابر شدن نسبت میانگین قیمت بر درآمد در بازار سهام شده است) موفقیت سهامداران در سال ۱۳۹۰ را مستلزم تعقیب دقیق تحولات محیطی خواهد کرد. نکته دیگر این است، در صورتی که فضای بورس بتواند ورود نقدینگی به درون شرکت‌ها را تسهیل نموده و موجب حرکت نقدینگی به سمت افزایش سرمایه شرکت‌ها گردد، در آن صورت فضای مطلوب‌تری بر اقتصاد کشور حاکم خواهد شد.

۳-۲- روند تحولات قیمت‌ها در سال ۱۳۸۹

روند نزولی نرخ تورم که از دی‌ماه سال ۱۳۸۸ آغاز شده بود، در پنج ماه نخست سال ۱۳۸۹ نیز ادامه یافت بطوری که از ۱۰/۴ درصد در فروردین‌ماه ۱۳۸۹ به ۸/۸ درصد در مردادماه همان سال کاهش یافت. اما نرخ رشد مذکور از مردادماه ۱۳۸۹ روند صعودی در پیش گرفت به طوری که در پایان سال به ۱۲/۴ درصد افزایش یافت.

تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در هر ماه نسبت به ماه مشابه سال قبل (نقطه به نقطه) نیز روند نسبتاً مشابهی را طی کرد به صورتی که از ابتدای سال ۱۳۸۹ تا خردادماه روند کاهشی داشت اما از خردادماه تا پایان سال روند صعودی به خود گرفت. این روند افزایشی در ماه‌های پایانی سال به ویژه در دی‌ماه شتاب بیشتری گرفت که در نهایت به ۱۹/۹ درصد در اسفندماه افزایش یافت.

رشد شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

طی سال ۱۳۸۹، افزایش سالانه شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نسبت به سال قبل عمدتاً ناشی از افزایش شاخص بهای دو گروه اصلی "خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها" و "مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها" بود. به طوری که این دو گروه اصلی به طور متوسط به ترتیب حدود ۴۰/۲ و ۱۸/۲ درصد از تغییرات شاخص مذکور را طی سال ۱۳۸۹ به خود اختصاص دادند.

(۱۳۸۳=۱۰۰)

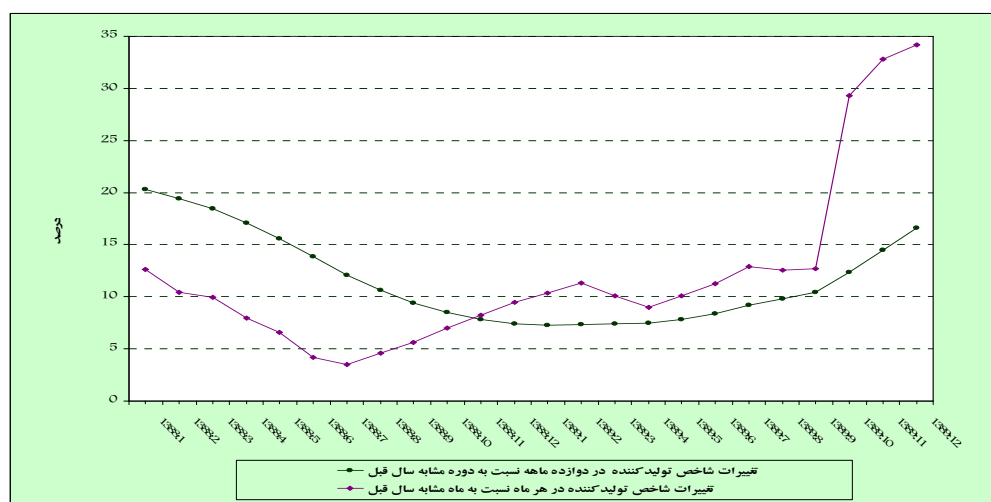
شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی

گروه‌های شاخص	اهمیت نسبی در سال پایه	شاخص			اسفند ماه نسبت به ماه قبل		اسفند نسبت به ماه مشابه سال قبل		متوسط سال نسبت به سال قبل	
		اسفند ۱۳۸۸	بهمن ۱۳۸۹	اسفند ۱۳۸۹	درصد تغییر	تغییرات شاخص	درصد تغییر	تغییرات شاخص	درصد تغییر	تغییرات شاخص
		۲۱۱.۹	۲۴۵.۶	۲۵۴.۰	۳.۴	۳.۴	۱۹.۹	۱۹.۹	۱۰.۸	۱۲.۴
شاخص کل	۱۰۰.۰	۲۱۱.۹	۲۴۵.۶	۲۵۴.۰	۳.۴	۳.۴	۱۹.۹	۱۹.۹	۱۰.۸	۱۲.۴
گروه‌های اصلی و منتخب فرعی										
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۲۸.۴۹	۲۲۹.۷	۲۸۰.۸	۲۸۸.۶	۲.۸	۰.۹	۲۵.۶	۷.۹	۹.۹	۱۶.۲
گوشت	۶.۷۴	۲۵۱.۲	۲۸۲.۱	۲۸۵.۰	۱.۰	۰.۱	۱۳.۵	۱.۱	۲.۰	۲۷.۳
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها	۲۸.۶۰	۲۲۵.۱	۲۴۵.۶	۲۶۱.۶	۶.۵	۱.۹	۱۶.۲	۴.۹	۱۲.۲	۷.۳
اجاره بهای مسکن غیرشخصی	۵.۸۰	۲۲۸.۰	۲۴۴.۷	۲۴۶.۳	۰.۷	۰.۰	۸.۰	۰.۵	۱۲.۸	۶.۰
ارزش اجاری مسکن شخصی	۱۹.۱۷	۲۲۹.۲	۲۴۶.۶	۲۴۸.۳	۰.۷	۰.۱	۸.۳	۱.۷	۱۳.۳	۶.۵
تعمیرات و خدمات ساختمانی	۱.۸۲	۲۷۶.۶	۳۰۶.۴	۳۰۸.۷	۰.۸	۰.۰	۱۱.۶	۰.۳	۹.۵	۸.۶

رشد دوازده‌ماهه شاخص بهای تولیدکننده پس از ۱۴ ماه روند نزولی، از خردادماه سال ۱۳۸۹ روندی صعودی به خود گرفت که تا پایان سال ادامه داشت و تغییرات این شاخص را از ۷/۴ درصد در خردادماه به ۱۰/۴ درصد در آذرماه رسانده و با شتاب بیشتری به ترتیب به ۱۲/۴، ۱۴/۵ و ۱۶/۶ درصد در دی، بهمن و اسفندماه ۱۳۸۹ افزایش داد.

تغییرات نقطه به نقطه شاخص بهای تولیدکننده از آبان‌ماه سال ۱۳۸۸ تا اردیبهشت ۱۳۸۹ با روندی صعودی از ۴/۶ درصد به ۱۱/۳ افزایش یافت. خرداد و تیر ۱۳۸۹ شاخص مجدداً به ۱۰/۱ و ۹ درصد کاهش یافت و از مردادماه ۱۳۸۹ با روندی همواره صعودی از ۱۰/۱ درصد به ۱۲/۷ درصد در آذرماه تغییر یافت. رشد مذکور در دی‌ماه با یک جهش به ۲۹/۳ درصد، در بهمن به ۳۲/۸ درصد و در اسفندماه به ۳۴/۲ درصد رسید.

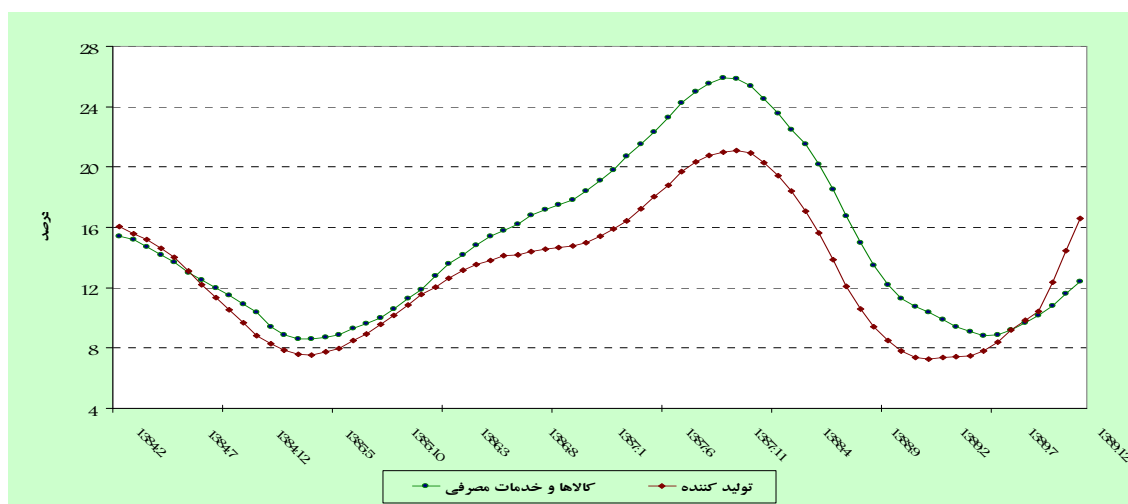
رشد شاخص بهای تولیدکننده

در بین گروه‌های اصلی شاخص بهای تولیدکننده، گروه "ساخت(صنعت)" بیشترین سهم را در افزایش شاخص در سال ۱۳۸۹ داشت. گروه مذکور به طور متوسط حدود ۶۰ درصد از افزایش شاخص کل را در سال مورد بررسی به خود اختصاص داد.

تغییرات شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی و تولیدکننده در دوازده‌ماهه

منتهی به هر ماه نسبت به دوره مشابه سال قبل (۱۳۸۳=۱۰۰)

لذا کمک‌هایی که دولت از محل منابع یارانه‌ای و تبعیض قیمت حامل‌ها برای بخش صنعت و حتی کشاورزی اعمال می‌کند و نیز اصلاح الگوی مصرف حامل‌های انرژی و کنترل دولت بر عوامل افزایش دهنده هزینه تولید می‌تواند مانع تورم ناشی از فشار هزینه باشد.

۱۳۸۳=۱۰۰

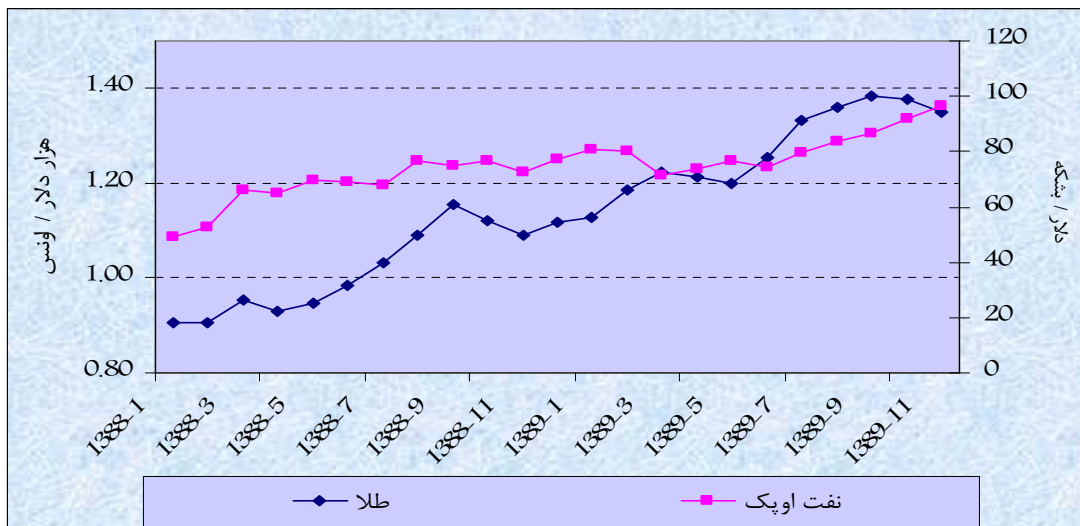
شاخص بهای تولیدکننده

گروه‌های شاخص	اهمیت نسبی در سال پایه	شاخص			اسفند نسبت به ماه قبل		متوسط سال نسبت به سال قبل	
		اسفند ۱۳۸۸	بهمن ۱۳۸۹	اسفند ۱۳۸۹	درصد تغییر	اثر مستقیم بر	درصد تغییر	اثر مستقیم بر
		۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۸۹	کل (واحد درصد)	تغییرات شاخص	کل (واحد درصد)	تغییرات شاخص
شاخص کل	۱۰۰.۰۰	۱۸۹.۰	۲۴۸.۹	۲۵۳.۷	۱.۹	۳۴.۲	۷.۴	۱۶.۶
گروه‌های اصلی								
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۲۱.۳۵	۲۰۷.۰	۲۳۷.۷	۲۴۰.۷	۰.۳	۱۶.۳	۱۱.۷	۲.۹
ماهیگیری	۰.۶۳	۲۱۸.۷	۲۵۱.۷	۲۵۸.۴	۰.۰	۱۸.۲	۰.۱	۰.۱
ساخت (صنعت)	۴۸.۰۶	۱۷۹.۵	۲۷۵.۷	۲۸۳.۱	۱.۴	۵۷.۷	۳.۰	۲۲.۰
هتل و رستوران	۰.۸۸	۲۴۴.۹	۲۸۱.۱	۲۸۳.۸	۰.۰	۱۵.۹	۰.۲	۱۸.۹
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۲۱.۰۴	۱۶۲.۴	۱۷۷.۶	۱۷۸.۵	۰.۱	۹.۹	۱.۸	۷.۱
آموزش	۲.۴۳	۲۳۳.۹	۲۶۱.۲	۲۶۱.۴	۰.۰	۱۱.۸	۰.۴	۱۲.۸
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۳.۹۵	۲۶۵.۳	۳۱۳.۹	۳۱۷.۶	۰.۱	۱۹.۷	۱.۱	۲۱.۸
سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۱.۶۶	۲۸۱.۰	۳۳۱.۸	۳۴۰.۶	۰.۱	۲۱.۲	۰.۵	۲۱.۴

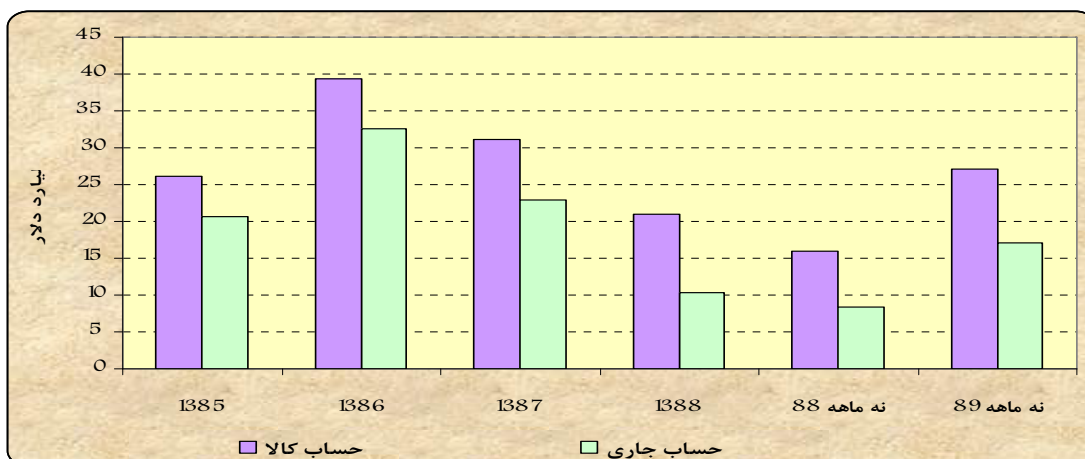
۴- بخش خارجی اقتصاد

ترازپرداخت‌های خارجی کشور در نهم‌ماهه نخست سال ۱۳۸۹ در نتیجه افزایش قیمت نفت خام و رشد مقداری و ارزشی صادرات غیر نفتی با مازاد ۶۶۵ میلیون دلاری مواجه شد. حساب کالا (ترازبازرگانی) از ۲۷۱۳۶ میلیون دلار مازاد برخوردار شد. این مازاد در تعامل با کسری ۹۹۴۰ میلیون دلاری حساب خدمات، کسری ۲۲۷ میلیون دلاری حساب درآمد و مازاد ۱۶۷ میلیون دلاری حساب انتقالات جاری، مازاد ۱۷۱۳۶ میلیون دلاری حساب جاری را در پی داشت. افزایش قابل توجه قیمت جهانی نفت و رشد بالای حجم صادرات غیرنفتی از عوامل اصلی افزایش ۶۹/۲ درصدی مازاد حساب جاری در نهم‌ماهه سال ۱۳۸۹ در قیاس با دوره متناظر سال قبل به شمار می‌رود. در مجموع تعهدات خارجی کشور با ۳/۸ درصد تغییر به ۴۲۷۴۹ میلیون دلار در نهم‌ماهه نخست سال ۱۳۸۹ کاهش یافت.

متوسط قیمت ماهانه هر اونس طلا و هر بشکه نفت خام اوپک

حساب جاری و حساب کالا

۵- بخش پولی و اعتباری

در پایان سال ۱۳۸۹ حجم نقدینگی از رشدی معادل ۲۵,۲ درصد نسبت به پایان سال قبل برخوردار شد و پایه پولی در سال مذکور نسبت به پایان سال ۱۳۸۸ با رشدی معادل ۱۳,۳ درصد مواجه گردید. لازم به ذکر است که رقم ضریب فزاینده در سال ۱۳۸۹ به ۴,۳۱۱ رسید که در مقایسه با پایان سال قبل ۱۰,۵ درصد رشد نشان می‌دهد.

(هزارمیلیارد ریال - درصد)

عملکرد متغیرهای پولی و اعتباری طی سالهای ۱۳۸۹-۱۳۸۴

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
بلغ	مبلغ	مبلغ	مبلغ	مبلغ	مبلغ	
رشد	رشد	رشد	رشد	رشد	رشد	
۲۶۵۹,۷	۱۹۲۹,۶	۱۶۶۵,۲	۱۴۶۸,۳	۱۰۶۶,۵	۷۴۵,۰	بدهی بخش غیردولتی ^(۱)
۳۷,۸	۱۵,۹	۱۳,۴	۳۷,۷	۴۳,۲	۳۹,۰	
۶۸۴,۰	۶۰۳,۸	۵۳۹,۴	۳۶۵,۵	۲۸۰,۰	۲۲۰,۶	پایه پولی
۱۳,۳	۱۱,۹	۴۷,۶	۳۰,۵	۲۶,۹	۴۵,۹	
۴,۳۱۱	۳,۹۰۲	۳,۵۲۵	۴,۴۸۸	۴,۵۸۷	۴,۱۷۶	ضریب فزاینده نقدینگی
۱۰,۵	۱۰,۷	۲۱,۵	-۲,۲	۹,۸	-۷,۹	
۲۹۴۸,۹	۲۳۵۵,۹	۱۹۰۱,۴	۱۶۴۰,۳	۱۲۸۴,۲	۹۲۱,۰	حجم نقدینگی
۲۵,۲	۲۳,۹	۱۵,۹	۲۷,۷	۳۹,۴	۳۴,۳	

۱- بدون سود و درآمد سالهای آتی

عوامل مؤثر در تغییر پایه پولی

پایان							
۱۳۸۹				۱۳۸۸			
سهم از رشد (واحد درصد)	درصد تغییرات	تغییر در مانده (میلیارد ریال)	مانده (میلیارد ریال)	سهم از رشد (واحد درصد)	تغییر در مانده (میلیارد ریال)	مانده (میلیارد ریال)	
-۸,۵	-۷,۸	-۵۱۰۳۲	۶۰۴۲۶۸	۱۷,۲	۹۲۶۳۶	۶۵۵۳۰۰	خالص داراییهای خارجی بانک مرکزی
۵,۷	۷۱,۴	۳۴۵۴۶	-۱۳۸۵۶	۱۱,۴	۶۱۵۴۹	-۴۸۴۰۲	خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی
۱۴,۵	۶۵,۰	۸۷۷۰۲	۲۲۲۶۶۱	۰,۹	۴۷۰۰	۱۳۴۹۵۹	مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی
-۸,۸	۲۹,۰	۵۳۱۵۶	۲۳۶۵۱۷	۱۰,۵	-۵۶۸۴۹	۱۸۳۳۶۱	سپردههای بخش دولتی نزد بانک مرکزی
۲۶,۶	۹۵,۱	۱۶۰۷۱۴	۳۲۹۶۴۷	-۱۳,۱	-۷۰۷۶۴	۱۶۸۹۳۳	مطالبات بانک مرکزی از بانک ها
-۱۰,۵	-۳۷,۲	-۶۳۹۹۱	-۲۳۶۰۳۸	-۳,۶	-۱۹۰۴۴	-۱۷۲۰۴۷	سایر بدهیها و حساب سرمایه بانک مرکزی
۱۳,۳	۱۳,۳	۸۰۲۳۷	۶۸۴۰۲۱	۱۱,۹	۶۴۳۷۸	۶۰۳۷۸۴	پایه پولی

در پایان سال ۱۳۸۹، خالص بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی ۷۱ درصد رشد داشت. البته گاهی اوقات رسانه ها تفسیر نادرستی از اینگونه عبارات دارند. در مقطع مورد گزارش، همانطور که در جدول ملاحظه می شود، سپرده های دولتی نزد بانک مرکزی حدود ۱۴ هزار میلیارد ریال بیشتر از بدهی دولتی به بانک مرکزی است. اما به هر حال فرقی نمی کند چه بخش دولتی، از سپرده هایش را نزد بانک مرکزی برداشت کند، چه بدهیش به بانک مرکزی افزایش یابد، در هر دو حال، پایه پولی منبسط می شود (و خالص بدهی دولتی رشد می کند) و وجه برداشت شده تبدیل به سپرده غیر دولتی شده، موجب رشد نقدینگی می شود. در پایان سال ۱۳۸۹، هم سپرده های دولتی نزد بانک مرکزی رشد داشته، هم بدهیش رشد داشته است اما رشد بدهیش بیشتر از رشد سپرده هایش بوده و برآیند این دو، موجب رشد "خالص بدهی دولتی نزد بانک مرکزی" شده است. افزایش خالص بدهی دولت به بانک مرکزی به خاطر انعطافی است که بانک مرکزی در جهت اجرای هدفمندسازی یارانه ها به خرج داد. بدیهی است منابع حاصل از یارانه ها به تدریج وصول می شود و در مرحله اولیه اجرای طرح با تاخیر بوروکراتیک در وصول مواجه است در حالی که وجوه واریزی به حساب خانوارها در مقاطع ماهانه از همان ابتدای طرح باید واریز می شد. امید می رود با پیشرفت طرح و وصول وجوه، این بخش بهبود پیدا کند.

شایان ذکر است با توجه به ترکیب مصرف حامل های انرژی در همین دوران چند ماهه (۴ ماهه) می توان اینگونه برآورد کرد که میزان صرفه جویی سالانه در مصرف حامل های انرژی (با فرض آنکه بدون اتخاذ این سیاست سالانه حدود ۳,۷ درصد رشد در مصرف حامل ها را شاهد بودیم) می تواند سالانه حدود ۴۰ میلیون بشکه معادل نفت خام به ارزش تقریبی ۳,۳ میلیارد دلار فراهم کند. این در حالی است که هنوز فرصت کافی فراهم نبوده است تا بنگاه ها و خانوارها، الگوی مصرف خود برای حامل های انرژی را اصلاح کنند. اتخاذ این سیاست بجا و منطقی از سوی دولت و لزوم نگهداری انباره واقعی نقدینگی در سطح مناسب، توجیه کننده انعطاف بانک مرکزی در قبال بخش دولتی در سال ۱۳۸۹ می باشد. خصوصاً که به طور طبیعی در ابتدای اجرای طرح، بین وصول درآمدهای ناشی از حذف یارانه حامل ها و توزیع درآمد حاصله بین خانوارها ناهمخوانی زمانی وجود داشت. اما در سال جاری لازم است حداکثر تلاش در جهت وصول درآمدهای ناشی از حذف یارانه حامل های انرژی به عمل آمده و رابطه مالی دولت و بانک مرکزی در جهت کنترل بیشتر پایه پولی بهبود یابد.

افزایش بدهی بانکها به بانک مرکزی، تحت تاثیر مسکن مهر است. گر چه مسکن مهر رونق گرفت اما بانک مرکزی حداکثر آستانه تحملی خود را بکار گرفت. باید توجه داشت که خطوط اعتباری جدید، می تواند به عدم توازن در ترکیب اجزای پایه پولی بینجامد طوری که دو جزء پایه پولی (خالص بدهی دولتی و نیز بدهی بانکها) رشد یابد و از محل رشد این دو جزء، جزء سوم پایه پولی (یعنی خالص دارایی خارجی) مورد تعرض قرار گیرد. در سال ۱۳۸۹، علیرغم وجود مازاد در ترازپرداختهای خارجی و بهبود ذخایر بین

² - صرفه جویی حامل های انرژی عمدتاً مربوط به فرآورده های نفتی بوده است که ارزشی بالاتر از نفت خام صادراتی دارد. در برآورد صرفه جویی سالانه از قیمت ۸۱,۵ دلار به ازای هر بشکه نفت خام صادراتی (رقم منظور شده در بودجه سال ۱۳۹۰) استفاده شده است.

المللی، گرچه نسبتاً اندک ولی، خالص داراییهای خارجی بانک مرکزی کاهش یافت. این در حالی است که عموماً در سالهایی که کشور با مازاد ترازپرداختهای خارجی مواجه بود، خالص داراییهای خارجی بانک مرکزی هم رشد داشته است. برای این پدیده نادر یعنی "کاهش خالص داراییهای خارجی بانک مرکزی" همزمان با وجود "مازاد در ترازپرداختهای خارجی" دو علت می توان سراغ گرفت: علت اول و عمده آن است که بخش قابل ملاحظه ای از عواید ارزی دولت بابت بیست درصد درآمد ارزی حاصل از نفت و فرآورده های نفتی به بانک مرکزی فروخته نشده و به صندوق توسعه ملی واریز شد. علت دوم آن هم وجود قدری تقاضای داخلی برای ارز می تواند باشد. گرچه نقش این علت دوم اندک ارزیابی می شود اما بانک مرکزی هشجاری لازم را دارد تا انبساط پایه پولی در سالجاری به تقاضای داخلی برای ارز منتهی نشود. حداکثر تلاش را خواهد کرد که پایه پولی رشد بی رویه نداشته و رشد آن از محل "انبساط نا متوازن اجزای پایه پولی" تغذیه نشود. چنانچه لازم باشد. اینگونه می توان عنوان کرد که شورای سیاستگذاری پولی در کشور تحولات بازار پول، تجارت خارجی، و بازار ارز را بر اساس اطلاعات تفصیلی و به هنگام در رصد دارد. بر این اساس هرگونه اقدامی که ضامن تقویت ایجاد تعادل در بازار پول و جهت دهی مطلوب نقدینگی، و نیز هماهنگی عموم بازارها لازم باشد، عندالاقضاء به عمل خواهد آورد. نظام ارزی یکسان، دستاوردی است که پس از تجربیات گوناگون، و با رنج بسیار، حدود یک دهه است برای کشور حاصل شده و مزایای زیادی بویژه از جهت تخصیص بهینه منابع، حذف رانت، و شفافیت در عرضه و تقاضای ارز با خود به همراه آورده است. بانک مرکزی از این دستاورد، با اتخاذ تدابیر مناسب پولی و ارزی دفاع خواهد کرد. بانک مرکزی تقیدی را که وفق ماده ۸ اساسنامه صندوق بین المللی پول برعهده گرفته است، تداوم خواهد بخشید. از سوی دیگر باید بخوبی واقف بود این موضع به هیچ وجه متضمن این نتیجه گیری نیست که برای تحقق منویات فوق، اجازه داد اقتصاد کشور دچار دور باطل تورمی ناشی از "افزایش نرخ ارز و در پرتو آن افزایش هزینه تولیدات داخلی" بشود. بلکه متضمن آن است مجموعه ای از سیاستها بصورت هماهنگ در بازارهای گوناگون مد نظر باشد تا بتوان تعادل فراگیری را در عموم حوزه ها شاهد بود. دور "تورمی افزایش نرخ ارز-افزایش هزینه های تولید" نمی تواند، آنهم در شرایطی که شاخص قیمت تولید کننده از رشد قابل ملاحظه برخوردار است، برای کلیت اقتصاد کشور یا حتی برای صادرات غیرنفتی مفید باشد. سیاستهای جانبی هست که بدون اتکا به افزایش نرخ ارز، بانک مرکزی بتواند مدیریت بازار ارز را به نحو مطلوب در دست داشته باشد. کما اینکه بر این نکته نیز وقوف هست که ورود به دور باطل تورمی ناشی از افزایش نرخ ارز (ولو با انگیزه حمایت از صادرات غیر نفتی)، می تواند هدف اصلی اصلاح قیمت حاملهای انرژی (یعنی اصلاح قیمت های نسبی در جهت تخصیص بهینه منابع) را خدشه دار کند.

۳-۴- بررسی توازن منابع و مصارف در شبکه بانکی (نسبت تسهیلات به سپرده‌ها)

یکی از مهمترین شاخص‌هایی که می‌تواند مدیریت منابع و مصارف بانک‌ها را نشان دهد نسبت تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی (بدون سود آتی) به سپرده‌های بخش غیردولتی است. محدوده ۸۰ درصدی نسبت تسهیلات به سپرده‌ها می‌تواند با توجه به نسبت سپرده قانونی و سایر ذخیره‌گیری‌ها بیانگر دامنه قابل قبول توازن بین منابع و مصارف بانک‌ها در کشور باشد.

در پایان سال ۱۳۸۹ بانک‌های تخصصی در ارایه تسهیلات به بخش‌های اقتصادی فراتر از توان تجهیز خویش به ارایه تسهیلات پرداخته‌اند و شکاف موجود در این زمینه عمدتاً از طریق منابع پر قدرت بانک مرکزی جبران شده است.

نسبت تسهیلات به سپرده‌ها

تغییر نسبت در سال ۱۳۸۹ (واحد درصد)	نسبت تسهیلات به سپرده‌ها (درصد)		بانک
	پایان اسفند ۱۳۸۹	پایان اسفند ۱۳۸۸	
۰.۱	۸۷.۹	۸۷.۸	بانک‌های تجاری دولتی
۶۷.۰	۲۱۴.۹	۱۴۷.۹	بانک‌های تخصصی
۲۳.۶	۱۳۱.۸	۱۰۸.۲	بانک‌های دولتی
۰.۲	۷۷.۷	۷۷.۵	بانک‌های جدیداً غیردولتی شده
۱.۰	۷۹.۱	۷۸.۱	بانک‌های غیردولتی
۰.۵	۷۸.۲	۷۷.۷	کل بانک‌های غیر دولتی
۸.۵	۹۷.۶	۸۹.۲	شبکه بانکی
۰.۳	۸۰.۹	۸۰.۶	شبکه بانکی (بدون بانک‌های تخصصی)

با استفاده از شاخص نسبت تغییر در مانده تسهیلات به تغییر در مانده سپرده‌ها می‌توان وضعیت مدیریت نقدینگی در بانک‌ها را طی یک دوره زمانی مشخص مورد بررسی قرار داد. با نزدیک شدن بانک‌های تجاری (دولتی و غیردولتی) به محدوده مجاز نسبت تسهیلات به سپرده‌ها (۸۰ درصد) و رفع عدم توازن موجود میان منابع و مصارف آنها، نسبت تغییر در مانده تسهیلات به تغییر در مانده سپرده‌ها نیز با افزایش مواجه شده است. نمودار ذیل نشان می‌دهد که تنها در دو سال (در دوره زمانی مد نظر)، "سهم مطالبات از بخش غیر دولتی در نقدینگی" از "نرخ رشد نقدینگی" فزون تر شده است: یکی در سال ۱۳۸۶ و دیگری در سال ۱۳۸۹. لذا به لحاظ دست اندازی بانکها به منابع بانک مرکزی و نیز فشار تسهیلاتی بر بانکها

فارغ از ظرفیتهای سپرده های آنها، می توان سال ۱۳۸۹ را با سال ۱۳۸۶ مشابه دانست. امید می رود انضباطی که در سال ۱۳۹۰ بر رابطه بانکها با بانک مرکزی حاکم می شود، بتواند مانع بروز عدم تعادل در منابع و مصارف شبکه بانکی شود.

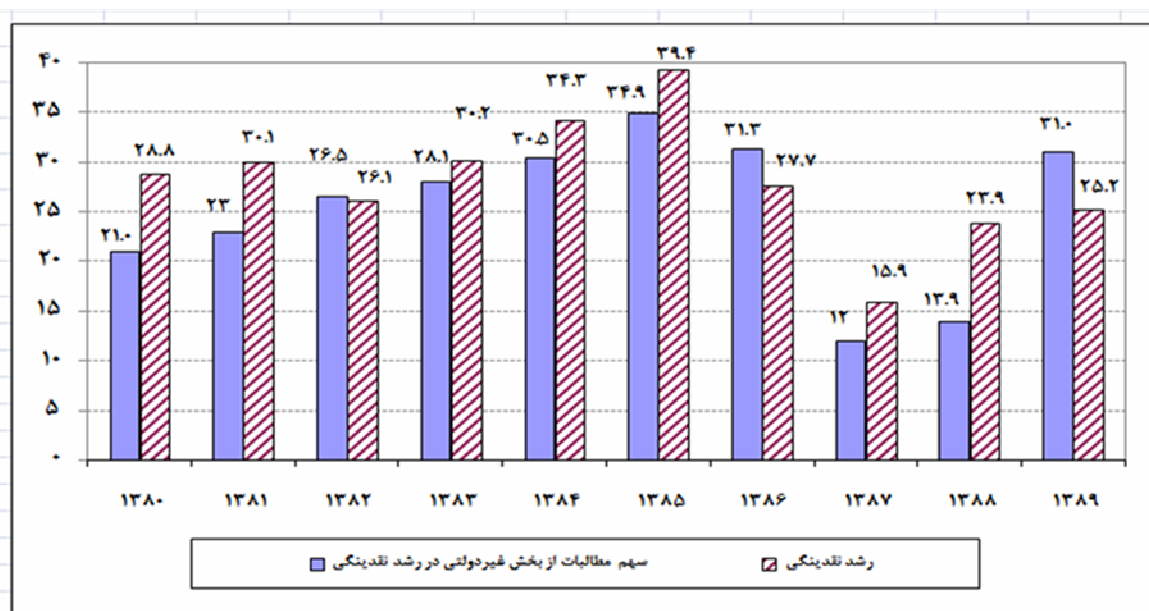
نسبت تغییر در مانده تسهیلات به تغییر در مانده سپرده ها

سال	سال	بانک
سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۸۸	
۱۳۰,۳	۶۲,۹	کل شبکه بانکی
۴۹۸,۱	۱۴۲,۵	بانک های تخصصی
۸۱,۸	۴۸,۵	شبکه بانکی بدون بانک های تخصصی

نرخ رشد نقدینگی و سهم مطالبات از بخش غیر دولتی (بدون سود) در رشد نقدینگی

طی سال های ۱۳۸۹ - ۱۳۸۰

(درصد، واحد درصد)

۵- جمع بندی و توصیه‌های سیاستی

- تحولات اقتصادی سال ۱۳۹۰، این امید را تقویت می‌کند که عملکرد اقتصادی سال ۸۹، اگر بهتر از سال ۸۸ نباشد، پایین تر نخواهد بود.
- عملکرد سال ۱۳۹۰، متأثر از اجرای طرح هدفمند سازی یارانه هاست. انطباق بنگاههای تولیدی با شرایط جدید زمان می‌برد. لذا در کوتاه مدت، متغیرهای واقعی اقتصاد، ممکن است با کندی رشد مواجه شوند اما دولت نیز خود به این موضوع واقف بوده و تدابیری را برای مساعدت بنگاهها برای پشت سر گذاشتن شرایط گذار با موفقیت اتخاذ کرده و در حال اجرا دارد.
- انتظار می‌رود در میان مدت و بلند مدت با اصلاح قیمت‌های نسبی و واقعی شدن قیمت انرژی، مصرف حامل‌های انرژی به مسیر واقعی خود بازگردد و ساختار تولید کشور نیز خود را با قیمت‌های جدید منطبق سازد.
- اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها یکی از مهم‌ترین و بزرگترین اقدامات در صحنه تاریخ اقتصادی کشور خواهد بود. در عین حال تجربه سایر کشورها در زمینه اصلاح قیمت حامل‌های انرژی حاکی از آن است که **شیوه اجرای طرح** اهمیت به مراتب بیشتری از نفس خود طرح دارا می‌باشد.
- سال ۱۳۹۰، سال انضباط مالی بانکها، و نظارت دقیق تر در جهت دهی نقدینگی به حساب می‌آید.
- با توجه به آثار دو گانه نرخ ارز بر رشد اقتصادی و تورم سطح قیمت‌ها و نیز تورم انتظاری، ضمن تاکید بر این که نظام ارزی کشور شناور مدیریت شده می‌باشد، ثبات نسبی نرخ ارز اسمی به **لنگر اسمی در جهت کنترل تورم**، در زمان اجرای هدفمند سازی یارانه ها، ضروری است.